

Komentar in karta: 1/88 SLA V480 'revma'

Mojca Horvat

1. Gradivo

Za pomen 'bolezen zlasti gibalnega sistema zaradi vnetja, degeneracije, presnovnih motenj', knj. *revmatizem* (ī), je med zapisanimi poimenovanji v številnih fonetičnih različicah najpogostejši leksem *revmatizem*, ki mu močno konkurira leksem *revma*. Na sklenjenem zemljepisnem območju je kot samostojen leksem zapisan *skrnina*, z njim je strukturno povezana tudi enkratnica *okrnina*. Manjše število pojavitev imata še leksema *trganje* in *protin*, ta se pojavlja predvsem pri starejših zapisih, z dodatnim poizvedovanjem na terenu pa se je izkazalo, da se je ta leksem uporabljal za pomen 'revmatizem' v času pretežnega zdravljenja na domu, leksem *revmatizem* pa je bil vpeljan z uradnim zdravljenjem. Redko sta zapisana tudi leksema *išias* in *udna bolezen*. Pri poimenovanju *revmatiš* iz gradiva ni razvidno, ali gre za samostalniško ali pridevniško poimenovanje. Prevzeta poimenovanja so *giht*, *fergift*, *šjatika*, enkratnice pa *prtilj*, *pokostna bol* in *udnica*.

2. Morfološka analiza

revma < *(*revm*)-a ← knj. sln. *revma* ← pog. nem. *Rheuma* 'revma',
kar je skrajšano iz nem. *Rheumatismus* 'revmatizem' ← lat. *rheumatismus*
rojma < *(*rojm*-a) ← nem. *Rheuma* 'revma'
rEVmatizem < *(*revmatizm*)-b ← knj. sln. *revmatizem* 'revmatizem'
← nem. *Rheumatismus* 'revmatizem', it. *reumatismo* (EV → a, e, o, u)
rEVmatizem < *(*revmatiz̃m*)-b ← it. *reumatismo* (EV → a, e, a)
revmatizmo < *(*revmatizm*)-o ← it. *reumatismo* 'revma'
revmatizmus < *(*revmatizmus*)-b ← nem. *Rheumatismus* 'revmatizem'
← lat. *rheumatismus*
revmatiz̃im < *(*revmatiz̃im*)-b ← furl. *reumatisim* 'revmatizem'
revmatik < *(*revmatik*)-b ← furl. *reumatic* 'revma, revmatičen'
revmatiš < *(*revmatiš*)-b ← nem. *rheumatisch* 'revmatičen'
dermatizem, nejasno, verjetno v zvezi z *revmatizem*
skrnina ≤ **skṽrn-in*-a ← *skṽrn*-b 'umazan' po disimilaciji *n-n* → *m-n* v T014,
T016, T017, T018, T020, T036
okrnina, nejasno, najverjetneje v zvezi s *skrnina*
trganje < **tṽrg-a-n-bj-e* ← **tṽrg-a-ti* 'vleči, lomiti, parati'
udnica < **ud-b̃n-ic*-a ← **ud-b̃n*-b ← **ud*-b 'ud, člen'
prehlad < **per-xold*-b ← **per-xold-i-ti* se 'prehladiti se'

pokostna bol < **po-kost-ɛn-a(-j-a)* *bol-ɔ* ← **po* + **kost-ɛn-ɔ* (← **kost-ɔ* 'kost') + **bol-ɔ*

udna bolezen < **ud-ɛn-a(-j-a)* *bol-ě-zn-ɔ* 'bolezen v udu, člen' ← **ud-ɔ* 'ud, člen' + **bol-ɔ*

sklepna bolezen < **sɔ-klep-ɛn-a(-j-a)* *bol-ě-zn-ɔ* ← **sɔ-klep-ɔ* 'sklep' + **bol-ě-zn-ɔ* 'bolezen'

upala zglobova < *(*upala*)-*a* (*zglobova*) ← hrv. *upala zglobova* 'vnetje sklepov' (*upala* 'vnetje' + *zglob* 'členek, sklep')

GiHt < *(*gixt*)-*ɔ* ← nem. *Gicht* 'protin, putika, podagra' (*H* → *f* v T214, T216, T219, T223, T299, *G* → *d* v T219)

fergiHt, nejasno, verjetno v zvezi z *giht* (*H* → *f* v T044, T048, T318, T352, T353)

išijas < *(*išijas*)-*ɔ* ← nem. *Ischias* ← lat. *ischias* 'išias'

šjatika < *(*šjatic*)-*a* ← it. *sciatica* 'išias'

prOtin, nejasno (gl. ESSJ 3: 128) (*O* → *e* v T098)

prtilj, nejasno, morda v zvezi s *protin* (ESSJ 3: 128)

3. Posebnosti kartiranja

Kot enkratnici sta kartirana leksema *prtilj* v T069 in *udnica* v T202.

Kot enkratnica z *revm-* je kartiran leksem *revmatizmus* v T363.

Kot enkratnica s *-krm-* je kartiran leksem *okrnina* v T012.

Kot enkratna besedna zveza z *bol* je kartiran odgovor *pokostna bol* v T291.

Enkratna je tudi prevzeta besedna zveza *upala zglobova* v T410.

Kot opis sta kartirana odgovora *me trga* v T023 in *po kosteh* v T094.

Kot tretji ali nadaljnji odgovor v posamezni točki so z znakom za komentar kartirani leksemi *protin* v T044, T377 in T401, *giht* v T009, T202, T317, T377, T387 in T401, *revmatizem* v T202, *revmatiš* v T048, T321 in T363, *šjatika* v T102, *rojma* v T049, *prehlad* v T365, opis *bolijo glidi* v T412 ter besedni zvezi *udna bolezen* v T208 in *sklepna bolezen* v T307.

Z znakom »glej gradivo« je kartiran odgovor *trganje* v T108, T120, T133, T155, T168, T170, T171, T245, T253 in T296.

4. Uporabljena dodatna literatura

Horvat 2007

5. Primerjaj

SLA: V481 'vodenica' (1/89); OLA: /; ALE: /; SDLA-SI: /; ALI: 6560; ASLEF: 1787; HJA: /